

“... ”

I - İPTAL İSTEMİNİN GEREKÇESİ :

Dava dilekçesinde açıklanan iptal isteminin gerekçesi aynen şöyledir :

"1. Dış Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 2 nci maddesiyle Bakanlar Kuruluna bu kanun kapsamına giren konularda düzenleme yapma yetkisi verilmektedir. Kanun kapsamına giren konular ise yine aynı kanunun 1 inci maddesinde

"... İthalat, ihracat ve diğer ticaret işlemleri üzerine vergi ve benzeri yükümlülükler dışında ek mali yükümlülükler konulması, kaldırılması, bu yükümlülüklerle ilişkin esasların tespit edilmesi ve oluşan fonların kullanılması..." şeklinde belirlenmiştir. Kanunun 3 üncü maddesinde ek mali yükümlülüklerin nev'i, miktarı; tahsili, takibi, iadesi, bütçeye irat kaydedilmesi, bir fonda toplaması ve bu fonun kullanılma esaslarının belirlenmesi yetkisi Bakanlar Kuruluna bırakılmakta ve 4 üncü maddesinde de ek malî "yükümlülükleri yerine getirmeden ithalat, ihracat veya diğer dış ticaret işlemlerini gerçekleştirenlere para cezasının uygulanmasını öngörülmektedir:

2. Bakanlar Kuruluna özel düzenleme yetkisi veren bu kanun Anayasaya uygun bir düzenleme değildir. Çünkü bu Kanunla Bakanlar Kuruluna verilen yetkilerin "esasları" ve "sınırları" yeter açıklıkla belirtilmemiştir. Anayasa Mahkemesi içtihatları ile bu konuda genel bir ölçü getirilmiştir:

"... Yasama Organı, herhangi bir sahayı Anayasaya uygun olması şartı ile düzenleyebilir. Bu düzenlemede bütün ihtimalleri gözönünde bulundurarak teferruata ait hükümleri de tespit etmek yetkisini haiz ise de; zamanın gereklerine göre sık sık değişik tedbirler alınmasına veya alınan tedbirlerin kaldırılmasına ve yerine göre tekrar konulmasına lüzum görülen hallerde Yasama Organının yapısı bakımından ağır işlemesi ve günlük olayları izleyerek zamanında tedbir almasının güçlüğü karşısında esaslı hükümleri tespit ettikten sonra ihtisasa, ve idare tekniğine taalluk eden hususların düzenlenmesi için Hükümeti görevlendirmesi de yasama yetkisini kullanmaktan başka bir şey değildir..., (Anayasa Mahkemesi 28/3/1963 gün ve E : 1983/4, K : 1963/71 ve 16/6/1964 gün ve E : 1963/101, K : 1964/49).

Bu gerekçeden de anlaşılacağı üzere yürütme organına verilecek düzenleme yetkisinin sınırlarının kanunda açıkça gösterilmesi gerekmektedir. Başka bir deyişle sadece yetki alanının belirtilmiş olması yetmez. İdareye düzenleme yetkisi veren bir kanunun gerçekte çerçeve çizen bir kanun olması gerekir. Aksi takdirde yetki sınırları açıkça, belirtilmemiş bir kanuna dayanılarak yapılacak idari işlemlerin muhtevasını denetlemek de mümkün olamaz.

3. Dış Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun "amaç ve kapsam" başlığı taşıyan 1 inci maddesi Anayasanın 167/2 nci maddesini aynen tekrarlamakta, başkaca bir düzenleme getirmemektedir. Oysa Anayasa Mahkemesinin mükerrer içtihatlarında belirtildiği gibi Anayasa hükmünün aynen tekrarı özellikle olayımızda yeterli bir düzenleme sayılamaz :

"... Dâva ve inceleme konusu madde ile ilk bakışta Anayasa kuralı kanuna, aktarılmış gibi görünür. Ancak bu nitelikte bir kuralın, olduğu gibi yasaya geçirilmesinin dahi Anayasa,

Koyucunun ereğine ve yönergesine uygun düşeceği ve bir yasal düzenleme işini göreceği düşünülemez... "milli güvenlik" ve Kamu düzeni" uygulayıcıların kişisel görüş ve anlayışlarına göre genişleyebilecek öznel yorumlara elverişli, bu nedenle de keyfiliğe dek varabilir, çeşitli ve aşamalı uygulamalara yol açacağı genel kavramlardır. Gecikmede sakınca bulunan haller" de en az o kavramlar kadar kesin ve keskin çizgilerle belli edilmesi, sınırlanması zorunlu bulunan bir deyimdir.." (Anayasa Mahkemesi, 25/4/1974 gün ve E : 1973/41, K : 19'4/13) .

Bu gerekçeden de anlaşılacağı gibi bir düzenlemenin yasal düzenleme işlevini görebilmesi için Anayasal hükmün aynen tekrarlanması yetmez, düzenleyeceği alanın esaslı konularını ve temel yönlerini yeterince belli etmesi gerekir. Esasen Anayasa 167/2 nci maddesi ile yalnız yetki verilecek alan belirlenmiş ve ek mali yükümlülük getirme yetkisinin kanunla Bakanlar Kuruluna verilebileceği öngörülmüştür. Bu hükmün işlevsel bir değere kavuşturulması ancak bu alanın kanunda yeterince düzenlenmesine bağlıdır

4. Yukarıdaki açıklamaların ışığı altında sözkonusu kanunun Bakanlar Kuruluna, verdiği yetkilere bakıldığında :

a) Kanunun 3 üncü maddesi, ek malî yükümlülüklerin nev'i ve miktarını belirleme yetkisini Bakanlar Kuruluna bırakmaktadır. Oysa kanunda bu yükümlülüklerin hiç değilse ne olduğu; eğer birden çok malî yükümlülük düşünülüyorsa bunların adları ve içeriklerinin belirtilmesi gerekirdi. Kaldı ki "vergi ve benzeri yükümlülükler dışında ek malî yükümlülükler" kavramı hukukumuza ilk kez 1982 Anayasası ile girmektedir. Esasa ilişkin böylesine önemli bir konunun yasa ile düzenlenmeyip Hükümetin takdirine bırakılmış olması Anayasanın 167/2 nci maddesinin amacına ve yasama yetkisinin devredilemeyeceğine ilişkin 7 nci maddesine ters düşer. Madde bu yönü ile Anayasanın 187/2 ve 7 nci maddelerine aykırıdır.

b) Aynı maddede, oluşturulacak fonun kullanılma esaslarının Bakanlar Kurulunca, belirlenmesi öngörülmektedir. Bu da Yürütme organına, yetki devri niteliğindedir. Çünkü kamusal bir fonun nasıl kullanılacağı, nasıl denetleneceği, bu fondan kimlerin nasıl yararlanılacağı, genel hatları ile belirlenmesi "esasa" ilişkin bir husustur. Anayasa Mahkemesi İçtihatlarında belirtildiği gibi "temel" yönlerde yürütmenin düzenleyici kurallar koyması ise Anayasaya uygun olmaz.

"... Yasa Koyucu, belli konuda gerekli kuralları eksiksiz olarak koyacak, eğer uygun veya zorunlu görürse, onların uygulanması yolunda, sınırları iyice gösterilmiş alanlar bırakacak, idare ancak o alanlar içindeki takdir yetkisine dayanarak; yasalara aykırı olmamak üzere bir takım kurallar koyup yasaların uygulanmasını sağlayacaktır." (Anayasa Mahkemesi; 25/10/1969, E : 1967/41, K : 1969/57) .

c) Aynı maddede oluşturulması öngörülen "fon"un niteliği, amacı ve kaynağı da belirtilmemiştir. Bu şekliyle fon, hükümete bütçe dışı harcama yapmak imkanını vermektedir. Anayasanın 167/2 nci maddesinde Bakanlar Kuruluna kanunla verilebileceği belirtilen yetki ek malî yükümlülükleri "koyma" ve "kaldırma" yetkisidir. Bu yükümlülüklerin parasal ifadesi olan gelirlerin kullanılma biçimi ise Anayasanın 161 inci maddesine uygun olarak düzenlenebilir. Kanunun 3 üncü maddesi bu şekliyle genel bütçe çerçevesinde yürütülen bir kamu hizmeti için bütçe dışında "fon" ihdasını öngörmekte ve böylece Anayasanın Devlet harcamalarının yıllık bütçe esasına göre yapılması ilkesini getiren 161 inci maddesi ile harcamaları bütçe ödenekleri ile sınırlayan 163 üncü maddesine aykırı bulunmaktadır. İhdası öngörülen "fon"un amacının

Esas Sayısı: 1984/6

Karar Sayısı: 1985/1

belirtilmemiş olması da Anayasal bir eksikliktir. Çünkü kamu gelirlerinin belli bir amaca tahsisi ancak kanunun açık bir hükmü ile olur. Kanunda bu konuda bir açıklık bulunmamaktadır. Bu açıdan da Anayasanın 161 ve 163 üncü maddelerine aykırılık vardır.

SONUÇ VE İSTEK: Açıklanan nedenlerle kanunun 3 üncü maddesinin Anayasanın 7, 161, 163 ve 167/2 nci maddelerine aykırı olduğu için, iptal edilmesini dilerim.”